

> La salut com a metàfora i com a sarcasme

El Tercer Món és un món malalt del qual les malalties en són causa i efecte. Perquè hi ha un cercle viciós que de la pobresa va a la malaltia i de la malaltia porta a la pobresa

ANTONI NELLO.

S'entén per metàfora aquella imatge, símbol, paraula... que s'utilitza en un sentit que no li correspon, però que amplia i fa més entenedora i suggestiva una realitat, o un esdeveniment, assenyalant-ne determinats aspectes. Els «rius de sang» expressen molt plàsticament la virulència d'un combat.

La salut és, també, una metàfora. Expressa benestar i qualitat de vida. Gaudim de bona salut perquè ens sentim bé, a gust, vivint i fent de la vida un disseny personal que sempre és complicat però que al capdavall resulta engrescador i gratificant. Fins i tot gaudim de bona salut tot i estar, de vegades, malalts. La malaltia és entesa com un esdeveniment de pas, un accident superable, un malestar transitori. I encara podem gaudir de bona salut en l'experiència de malalties cròniques, d'aquelles malalties que afeixuguen el nostre cos però no ens impedeixen ni el goig ni les ganes de viure. Certament, la salut no ens preserva, encara, de la mort, però aquesta és vista com un atemptat, una agressió injusta que hauríem de poder vèncer o, almenys, d'allunyar molt en l'horitzó del nostre passeig existencial.

La salut és la metàfora del primer món. El primer món viu bé. És el món del benestar i de la qualitat de vida. No està exempt de problemes, de conflictes, de malalties físiques i socials, però el tot està en un marc de benestar del qual en són reflexos ben significatius la importància de la moda, la sofisticació de les formes, l'esperit lúdic o l'art gastronòmic. El dret a la salut és, en aquest context metafòric, l'exigència d'una bona vida que se'ns deu. Fins i tot arraconem socialment la mort, emmascarant-la en la placidesa dels tanatoris que tant èxit tenen entre nosaltres.

Ben diferent és tot plegat en el Tercer Món. La salut, en el Tercer Món, és un sarcasme, la vessant perversa de la metàfora. Viure amb salut en el Tercer Món vol dir, amb rares i sovint injustes excepcions, l'esforç quotidià per sobreviure. Els problemes sanitaris del Tercer Món són problemes d'un món malalt. Els problemes sanitaris són un indicador, ni l'únic ni potser el més greu, del gran problema del Tercer Món: viure! En el Tercer Món la metàfora és la malaltia. El Tercer Món és un món malalt del qual les malalties en són causa i efecte. Perquè hi ha un cercle viciós que de la pobresa va a la malaltia i de la malaltia porta a la pobresa. I trencar aquest cercle viciós és un repte important. És passar de la metàfora de la malaltia i, per tant, del sarcasme de la salut, a la metàfora de la salut. La malària, per exemple, és una malaltia pròpia del Tercer Món. Pròpia d'un món pobre on les mesures higièniques són deficitàries, on les infraestructures són deficitàries, on les condicions de vida són deficitàries, escandalosament deficitàries.

La malària és comparable a la nostra quasi oblidada tuberculosi. Quan érem Tercer Món, i no fa pas tants anys, la tuberculosi campava còmodament entre nosaltres. Certament que la lluita contra la tuberculosi va culminar amb l'obtenció de teràpies adequades i eficaces. Però és també evident que les millores socials han eradicat, no sense excepcions, els focus que duïen a la malaltia: la pobresa, el fred, la fam. D'aquí que hi hagi dues maneres paral·leles, complementàries, totes dues necessàries, per tal de millorar la salut dels pobles més desfavorits: la lluita contra la malaltia i la lluita contra la pobresa que és causa i efecte de la malaltia. Tot això ho il·lustrava el doctor Pedro Alonso, el prestigiós investigador de l'hospital Clínic de Barcelona que desenvolupa la seva tasca al Centre d'Investigació i Salut de Manhiça (Moçambic), en la seva participació en l'Aula Salut Blanquerna, celebrada el passat 11 de maig sota el títol de *La salut, un dret social i un deure personal*. La seva lluita contra la malària allà on aquesta és endèmica, a Moçambic un de cada cinc infants mor de malària, és també una lluita contra la pobresa. Però la seva lluita necessita no només de bones i lloables fonts de finançament, sinó que exigeix també un esforç simultani per lluitar directament contra la pobresa, caliu de la malaltia. Creiem fermament que sí, que cal aquesta lluita. I que no endegar-la converteix el concepte de salut, aplicat als països pobres, en un sarcasme de molt mal gust. Qui tingui orelles que escolti. Qui tingui poder, que actuï. I que cadascú de nosaltres hi pensi!